

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาด้านสวัสดิการผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางคลองเปรม” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาระบบการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังสูงอายุของกรมราชทัณฑ์ ศึกษาปัญหาด้านสวัสดิการผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางคลองเปรม และแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังสูงอายุ โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขังสูงอายุซึ่งถูกควบคุมตัวในเรือนจำกลางคลองเปรม จำนวนทั้งสิ้น 158 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS และมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด้านสวัสดิการผู้ต้องขัง จำนวน 5 คน และการสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง จำนวน 6 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้ต้องขังสูงอายุที่จำคุกยาวนานจนถึงวัยสูงอายุในเรือนจำ 2 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ต้องขังสูงอายุที่กระทำผิดในขณะที่อยู่ในวัยสูงอายุ 2 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ต้องขังเคยกระทำผิดมาก่อนและกลับมากระทำผิดซ้ำในวัยสูงอายุ 2 คนสามารถสรุปผลการศึกษาเป็นภาพรวมได้ดังนี้

ระบบการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังสูงอายุของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุให้มีมาตรฐานการดูแลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้กับเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศที่มีการควบคุมดูแลผู้ต้องขังสูงอายุให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ซึ่งเรือนจำกลางคลองเปรมได้นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยให้เรือนจำมีการสำรวจข้อมูลผู้ต้องขังสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และรายงานกรมทุก 3 เดือน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผน การดูแลและประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก สำหรับการดูแลอยู่ภายใต้ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังที่มีภารกิจในการจัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์และนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง โดยการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์จะประกอบด้วย การดูแลด้านอาหาร การเยี่ยมญาติ การจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค การจัดกิจกรรมดนตรี กีฬา ฯลฯ มีการจัดโครงการพิเศษเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาผู้ต้องขังสูงอายุ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีการตรวจสุขภาพ

ตรวจวัดสายตา ตรวจรักษาฟัน การอบรมหลักและวิธีการดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุ ส่วนการส่งเสริมด้านจิตใจ มุ่งเน้นการปฏิบัติธรรม การจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อความบันเทิง และการจัดหาอาหารเสริม และหาไม้เท้า แว่นตา ฯลฯ ที่ เป็นความต้องการเฉพาะของวัยสูงอายุ

ข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ต้องขังสูงอายุส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 67.1 มีภูมิลำเนาจากภาคกลาง ร้อยละ 27.8 อาชีพเดิมก่อนต้องโทษ ส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 47.5 และมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 43.0 มีสถานภาพสมรสมีครอบครัวแล้ว ร้อยละ 66.5 และเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ คือร้อยละ 97.5 ส่วนใหญ่กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ร้อยละ 63.3 และมีกำหนดโทษสูงถึงตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ร้อยละ 32.3 และกระทำผิดเป็นครั้งแรก ร้อยละ 96.2 ปัจจุบันเป็นนักโทษชั้นเยี่ยมมากที่สุด ร้อยละ 71.5

ปัญหาสวัสดิการผู้ต้องขังสูงอายุในเรื่องจำกลางคลองเปรม พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของระดับปัญหาด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง คือ ปัญหาด้านเรือนนอน ด้านบริการด้านห้องสุขา ด้านคุณภาพชีวิต ด้านการสนับสนุนเครื่องอุปโภคและอุปกรณ์ตามความจำเป็นด้านพัฒนาจิตใจ และด้านการรักษาพยาบาล ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย คือ ปัญหาเครื่องนุ่งห่มและปัญหาด้านอาหาร โดยแยกรายละเอียดได้ดังนี้

ปัญหาสวัสดิการที่อยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาด้านเรือนนอนของผู้ต้องขังสูงอายุ คือความแออัด สภาพห้องขังในเรือนนอนของผู้ต้องขังสูงอายุมีความเก่าทรุดโทรม และมุ้งลวดขาด

ปัญหาด้านบริการ คือ เรือนจำไม่มีสถานที่และบริการสำหรับให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ต้องขังสูงอายุ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อระดมทรัพยากรมาช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังสูงอายุ

ปัญหาด้านห้องสุขา ห้องน้ำในห้องขังของเรือนนอนยังไม่มีราวจับสำหรับพยุงตัวลุกขึ้น ข้อจำกัดต่าง ๆ ของเรือนจำทำให้การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่าง ๆ อาจยังไม่เหมาะสมกับผู้ต้องขังในวัยสูงอายุ เพราะการออกแบบโครงสร้างอาคาร หรือสภาพพื้นที่ต่าง ๆ เป็นการออกแบบในภาพรวมที่ใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังทั่วไป ทั้งการจัดเรือนนอน ห้องสุขา ไม่ได้มีการออกแบบเพื่อผู้ต้องขังสูงอายุเป็นการเฉพาะ งบประมาณที่จำกัดทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึงยังไม่เพียงพอ

ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะวัยสูงอายุ คือ ปัญหาด้านสุขภาพฟัน และสายตา ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังสูงอายุทุกคน แต่การให้บริการ

ช่วยเหลือทั้งในด้านการตรวจสุขภาพสายตา สุขภาพฟันซึ่งจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกอาจทำให้ไม่ได้รับบริการอย่างทั่วถึงหรือเท่าเทียมกัน

ปัญหาด้านการสนับสนุนเครื่องอุปโภคและอุปกรณ์ตามความจำเป็น ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ ทำให้เรือนจำต้องขอความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ในการจัดเครื่องอุปโภคให้กับผู้ต้องขังกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะงบประมาณสนับสนุนค่อนข้างจำกัด อย่างไรก็ตามทางเรือนจำมีนักสังคมสงเคราะห์ที่คอยช่วยเหลือขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับบริจาคสิ่งของ เช่น ไม้เท้า แว่นตา ให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ แต่การขอรับบริจาคดังกล่าว ซึ่งปัญหามาจากการที่ได้รับอุปกรณ์ต่าง ๆ จากการบริจาคไม่ตรงตามสภาพปัญหาของผู้ต้องขังแต่ละราย ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีฐานะยากจนเป็นกลุ่มชนชั้นล่างซึ่งไม่ค่อยมีเงิน ทำให้ญาติไม่ค่อยมาเยี่ยมหรือไม่มีเงินพอที่จะซื้อสิ่งของเหล่านี้ให้กับผู้ต้องขังได้อย่างเพียงพอ

ปัญหาด้านพัฒนาจิตใจ เกิดจากการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังสูงอายุในพื้นที่ที่จำกัดอิสระ มีภาวะความกดดันและวิตกกังวล คิดถึงครอบครัวย่อมต้องการการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ ซึ่งแนวทางที่จะช่วยชดเชยความสูญเสียต่าง ๆ อันเกิดจากการชราภาพและช่วยให้การปรับตัวของผู้ต้องขังสูงอายุคือการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การดูแลในช่วงแรกเข้าเรือนจำที่ต้องใช้เวลาการปรับตัวมากกว่า รวมทั้งการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ มีการรดน้ำผู้สูงอายุก็ทำให้รู้สึกดี การออกกำลังกายสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ ปัญหาด้านการบริการ ส่วนใหญ่มีปัญหาในกรณีเยี่ยมญาติ เพราะห้องเยี่ยมมีความแออัดมาก จึงต้องการให้มีห้องเยี่ยมสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

สำหรับปัญหาด้านการรักษาพยาบาล พบว่า ผู้ต้องขังสูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เนื่องจากอยู่ในวัยที่อวัยวะต่าง ๆ ย่อมมีการเสื่อมสภาพ มีปัญหาความดัน โรคหัวใจ ฯลฯ ทำให้มีความต้องการที่จะพบแพทย์บ่อยครั้งขึ้น ต้องการให้มีการตรวจสุขภาพมากขึ้นและการได้รับยาบำรุงต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งจำเป็น

ปัญหาสวัสดิการที่อยู่ในระดับน้อย

ปัญหาด้านเครื่องนุ่งห่ม เนื่องจาก สวัสดิการขั้นพื้นฐาน เหล่านี้ ทางเรือนจำมีการจัดหาให้เพียงพอ และผู้ต้องขังสามารถใช้เสื้อผ้าส่วนตัวที่ญาติจัดหาให้ได้ระหว่างอยู่ในเรือนจำ เพราะทางเรือนจำมีการแจกเสื้อผ้าหรือเครื่องแบบผู้ต้องขัง รวมถึงที่นอน หมอน ผ้าห่มได้จัดให้เพียงพอ แต่อาจมีปัญหาในช่วงฤดูหนาวบ้างเนื่องจากผ้าห่มหรือเสื้อกันหนาวอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ และผู้ต้องขังสูงอายุอาจไม่สามารถทนต่อสภาพอากาศได้เหมือนผู้ต้องขังในวัยอื่น ๆ จึงต้องการเครื่องนุ่งห่มมากขึ้นเป็นกรณีพิเศษ

ปัญหาด้านอาหาร ไม่ค่อยมีปัญหาเพราะผู้ต้องขังที่มีเงินฝากจากญาติสามารถซื้อรับประทานได้ และแสดงว่า อาหารที่ทางเรือนจำจัดให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและเหมาะสม อาหารที่จัดให้มีคุณค่าตามหลักโภชนาการและเพียงพอต่อการบริโภค ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังสูงอายุมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า เรื่องอาหารไม่มีปัญหา

การสัมภาษณ์ผู้ต้องขังสูงอายุและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับปัญหาสวัสดิการผู้ต้องขัง

พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำได้แล้วจึงไม่มีปัญหามากนัก โดยปัญหาด้านสวัสดิการไม่ได้อยู่ที่กำหนดโทษหรือระยะเวลาที่ถูกจำคุกเพราะการที่ถูกจำคุกมานานทำให้ยอมรับสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำได้ แต่อยู่ที่ผู้ต้องขังมีญาติมาเยี่ยมหรือถูกญาติทอดทิ้งเพราะปัญหาเรื่องปัจจัยสี่ เป็นปัญหาสำคัญ เพราะชีวิตประจำวันต้องการสิ่งของจำเป็นซึ่งเรือนจำไม่สามารถจัดสรรให้ได้เพียงพอ จึงต้องมีญาติซื้อให้หรือฝากเงินให้ แต่กลุ่มที่ไม่มีญาติจะไม่มีเงินซื้อ จึงต้องขอเพื่อนใช้ แต่เรื่องอาหารไม่มีปัญหา เรือนนอนมีความแออัดบ้าง และมีสภาพซำรดของมุ้งลวด ห้องน้ำในห้องขังของเรือนนอนยังไม่มีราวจับสำหรับพยุงตัวลุกขึ้น เสื้อผ้าสำหรับผู้ต้องขัง มีแจกให้ปีละ 1 ชุดซึ่งไม่เพียงพอแต่ทางเรือนจำอนุญาตให้ใส่เสื้อผ้าส่วนตัวได้ นอกจากเวลาออกเยี่ยมญาติหรือเดินทางไปศาล สำหรับคนที่มีญาติญาติก็จะซื้อให้เพิ่มเติม แต่อาจลำบากในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว เนื่องจากเวลาฝนตกชุกเสื้อผาก็แห้งยาก ส่วนช่วงฤดูหนาวขาดแคลนเสื้อกันหนาว และผ้าห่มไม่เพียงพอ ผู้ต้องขังสูงอายุที่มีโรคประจำตัวต้องการให้มีการพบแพทย์บ่อยครั้งขึ้น ต้องการให้มีการตรวจสุขภาพมากขึ้น

ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต ไม่ค่อยมีปัญหาเพราะทุกคนสามารถยอมรับสภาพ ซึ่งหากทำได้ก็ไม่มีปัญหา ไม่เครียด ปัญหาด้านพัฒนาจิตใจ ต้องการการดูแลในช่วงแรกที่ต้องใช้เวลากการปรับตัวมากกว่า รวมทั้งการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ มีการรดน้ำผู้สูงอายุก็ทำให้รู้สึกดี การออกกำลังกายสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ ปัญหาด้านการสนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคและอุปกรณ์ตามความจำเป็น จะมีปัญหาเฉพาะกลุ่มผู้ต้องขังไม่มีญาติ ที่ขาดแคลนของใช้ส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ ปัญหาด้านการบริการ ส่วนใหญ่มีปัญหาในกรณีเยี่ยมญาติ เพราะห้องเยี่ยมมีความแออัดมาก จึงต้องการให้มีห้องเยี่ยมสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

โดยสรุป เห็นว่า ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังสูงอายุ เห็นว่าเรือนจำจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังอย่างเหมาะสมตามสมควร ซึ่งผู้ต้องขังสูงอายุมีความต้องการส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคหรือสิ่งของจำเป็นขั้นพื้นฐาน กิจกรรมเพื่อคลายเครียด รวมทั้งการดูแลสุขภาพ

สายตา ฟัน หรือเครื่องช่วยฟังซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพในการดูแลเรือนจำจำเป็นต้องขอความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และควรจะมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่ของผู้ต้องขังสูงอายุให้เหมาะสม ทั้งที่หลับที่นอน สถานที่พักผ่อน สถานที่ออกกำลังกาย และควรมีห้องพยาบาลสำหรับดูแลผู้ต้องขังสูงอายุที่ป่วยในเบื้องต้น ปัญหาเร่งด่วนด้านสวัสดิการผู้ต้องขังสูงอายุที่ท่านต้องการให้เรือนจำปรับปรุงมากที่สุด คือการให้สวัสดิการของใช้ส่วนตัวสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุที่ไม่มีญาติมาเยี่ยมหรือญาติอยู่ห่างไกล และยากจนการดูแลเรื่องสุขภาพ การรักษาพยาบาล การให้อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและสนับสนุนการออกกำลังกาย การปรับปรุงห้องเยี่ยม การจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุเพื่อผ่อนคลายความเครียด

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการพัฒนาและปรับปรุงด้านการจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการปรับปรุงโครงสร้างด้านกายภาพ

1. เรือนจำควรปรับปรุงสถานที่ อาคารเรือนนอน ให้มีอากาศถ่ายเท และมีการซ่อมแซมหรือติดตั้งลวดใหม่
2. เรือนจำควรมีสถานที่พักผ่อนให้เหมาะสม หรือมีลานกิจกรรม และจัดกีฬาที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ
3. เรือนจำควรมีการปรับปรุงห้องสุขาให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้ต้องขังสูงอายุ เช่น มีราวจับพยุง ใช้วัสดุกันลื่น ฯลฯ เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ
4. เรือนจำควรใช้ฝักบัวในการอาบน้ำแทนการใช้ขัน

ข้อเสนอแนะการดูแลทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ

1. เรือนจำโดยส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ควรจัดทำสถิติผู้ต้องขังสูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีญาติมาเยี่ยม หรือญาติอยู่ห่างไกลและวางแผนจัดสรรงบประมาณกรณีพิเศษ

2. นักสังคมสงเคราะห์ของเรือนจำควรทำการสำรวจความต้องการด้านสวัสดิการของผู้ต้องขังสูงอายุ
3. เรือนจำควรจัดแพทย์พยาบาลมาตรวจสุขภาพผู้ต้องขังสูงอายุเป็นประจำทุกอาทิตย์
4. เรือนจำการจัดอาหารเสริมให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ เพื่อบำรุงสุขภาพ ยารักษาโรคให้มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้ต้องขังสูงอายุ
5. เรือนจำควรประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเครื่องใช้สิ่งจำเป็น มาสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังสูงอายุที่ไม่มีญาติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศในเรื่องการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ
2. ควรมีการศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ต้องขังสูงอายุต่อการดูแลสภาพความเป็นอยู่ของเรือนจำ

ชื่อแฟ้ม: 12บทที่ 5
ไดเรกทอรี: G:\3สกุลฤตา
แม่แบบ: C:\Documents and Settings\admin\Application
Data\Microsoft\Templates\Normal.dot
ชื่อเรื่อง: บทที่ 5
เรื่อง:
ผู้เขียน: COMPUTER
คำสำคัญ:
ข้อคิดเห็น:
วันที่สร้าง: 07/05/52 ๐๗/๐๕/๕๒ ๒๑:๒๒ น.
เปลี่ยนหมายเลข: 8
บันทึกล่าสุดเมื่อ: 31/05/52 ๓๑/๐๕/๕๒ ๑๔:๐๕ น.
บันทึกล่าสุดโดย: vip
เวลาในการแก้ไขทั้งหมด: 16 นาที
พิมพ์ครั้งสุดท้ายเมื่อ: 23/06/52 ๒๓/๐๖/๕๒ ๑๐:๔๓ น.
เป็นงานพิมพ์ที่เสร็จสิ้นขึ้นสุดท้าย
จำนวนหน้า: 6
จำนวนคำ: 1,608 (ประมาณ)
จำนวนอักขระ: 9,167 (ประมาณ)